

*Materiał roboczy opracowany przez Regionalny Panel Ekspertów
oraz Regionalne Forum Inicjatyw Pozarządowych województwa świętokrzyskiego
będący podstawą do dyskusji podczas VII Ogólnopolskiego Forum Inicjatyw Pozarządowych
przygotowany na potrzeby strategii rozwoju sektora obywatelskiego*

Ambivalentna rola technologii w działaniach obywatelskich (wróg czy sojusznik?)

Współczesny świat wymaga od wszystkich obywateli korzystania z odkryć najnowszych technologii. Media tradycyjne zostały już w olbrzymiej większości wyparte przez portale internetowe, aplikacje na urządzenia mobilne czy też portale społecznościowe (Facebook, Twitter). Jest to główne źródło pozyskiwania informacji. Co raz więcej czynności administracyjnych, bankowych, handlowych czy biznesowych można wykonać za pomocą Internetu. Elektroniczna sieć, prędzej czy później, dotknie każdego obywatela, bez względu na wiek, status społeczny czy zawodowy.

Nowe technologie to także nowoczesny sprzęt: urządzenia biurowe, kamery czy aparaty cyfrowe, komputery, tablety, smartfony. Rynek technologii pędzi w tak dużym tempie, że zakupiony dziś sprzęt, po roku może okazać się nieaktualny i nie odpowiadający na potrzeby odbiorców. Z jednej strony nowe technologie napędzają rozwój gospodarki, z drugiej mogą powodować wykluczenie społeczne osób, których na nie stać, lub nie potrafią ich wykorzystać.

Z perspektywy trzeciego sektora warto przyjrzeć się w jaki sposób technologie są wykorzystywane w organizacjach pozarządowych. Poprzez diagnozę obecnego stanu rzeczy, należy wyciągnąć wnioski, skonstruować rekomendacje i przyjąć odpowiedni plan działań na przyszłość. Organizacje pozarządowe nie mogą być wykluczone pod względem wykorzystania technologii, ponieważ wpłynie to negatywnie na ich wizerunek i odbiór społeczny, a przede wszystkim na ich skuteczność działań obywatelskich.

Na początek: diagnoza

Wykorzystanie nowych technologii w organizacjach pozarządowych jest zależne od wieku członków tych organizacji. Dla młodych działaczy Internet i technologie są czymś oczywistym. Wykorzystują je do komunikacji, promocji i poszukiwania informacji. Bardziej dojrzała

członkowie i pracownicy wolą kontakty bezpośrednie, spotkania, komunikację tradycyjną. Jednak uczestnicy Regionalnego Panelu Ekspertów (RPE) oraz Regionalnego Forum Inicjatyw Pozarządowych (RFIP) w większości stwierdzili, że nowe technologie ułatwiają codzienną pracę w III sektorze.

Choć nowe technologie są z reguły drogie, to dla organizacji pozarządowych mogą być całkowicie bez kosztowe. Większość organizacji nie jest świadoma, że istnieją programy grantowe, dzięki którym można uzyskać sprzęt lub środki na jego zakup. Potrzebna jest większa promocja takich programów wśród NGO. Choć należy pamiętać, że pozyskanie sprzętu czy oprogramowania to jedna rzecz, ale jego utrzymanie jest równie ważne. Technologie pozwalają na dużą oszczędność środków finansowych (np. zamiast podróżować możemy zorganizować wideokonferencje, zamiast wysyłać list - wysyłamy mail).

Bardziej rozwinięte organizacje wykorzystują technologie w codziennej pracy, lecz nawet takie NGO nie znają wszystkich możliwości jakie daje IT¹. Mniej rozwinięte organizacje nie posiadają swoich stron internetowych, więc dostęp do informacji na temat ich działań jest ograniczony. Dotyczą to w szczególności organizacji z terenów wiejskich. Większość ekspertów z województwa świętokrzyskiego doszła do wniosków, że im większe wykorzystanie IT, tym większa profesjonalizacja działań i odbiór organizacji na zewnątrz.

Nowe technologie, w szczególności dotyczące dobrej komunikacji ułatwiają współpracę między organizacjami. Kontakty za pomocą poczty elektronicznej, portali społecznościowych czy wideokonferencji ułatwiają kontakt i oszczędzają czas. Internet daje także możliwość wyszukiwania partnerów do projektów i działań. Dobra współpraca w sieci to dobry wizerunek sektora wśród samorządów i dostęp do większej liczby odbiorców działań.

Co raz więcej organizacji wykorzystuje nowoczesny sprzęt do profesjonalizacji swoich działań. Stowarzyszenia i fundacje tworzą aplikacje mobilne czy programy regrantingowe z aplikowaniem przez Internet². Co raz częściej za pomocą nowoczesnego sprzętu audio-wideo tworzą filmiki, flash moby czy wideo uczestniczące. Udostępnianie takiej twórczości w Internecie nic nie kosztuje, a ma wymierny efekt promocyjny, dzięki czemu działania trafiają do szerokiego grona adresatów.

Nowe technologie mogą być zagrożeniem dla osób w organizacjach, które nie chcą, lub nie potrafią z nich korzystać. Choć osoby w dojrzałym wieku wcale nie są skazane na

¹ IT - (ang. *information technology*) – całokształt zagadnień, metod, środków i działań związanych z przetwarzaniem informacji.

²Regranting - mechanizm, w ramach którego środki otrzymane w formie dotacji (grantu) przez jeden podmiot są – także w formie grantów przekazywane innym podmiotom.

wykluczenie cyfrowe, ponieważ istnieje bardzo dużo programów szkoleniowych, które przeciwdziałają temu zjawisku. Osoby działające w danej organizacji muszą mieć świadomość, że zamykając się na nowe technologie mogą niekorzystanie wpłynąć na odbiór całej organizacji na zewnątrz.

Należy jednak pamiętać, że nowe technologie powinny pomagać organizacjom, a nie zastępować ich działalność. Zachęcanie do partycypacji w życiu publicznym nie może polegać na wypędzaniu ludzi do Internetu, ale na bezpośrednich spotkaniach i dyskusjach. To ważne, także z punktu widzenia sieciowania się organizacji. Ekspert z regionu świętokrzyskiego zgodni są, że nie ma nic bardziej twórczego niż bezpośrednie spotkania w przyjaznym miejscu.

Jakie wnioski? Jakie rekomendacje?

Na podstawie diagnozy roli technologii w organizacjach pozarządowych, RPE oraz uczestnicy Regionalnego FIP konstruowali wnioski i rekomendacje odnośnie powyższego tematu. Analizując je, dla ułatwienia warto je podzielić na kilka obszarów: współpraca wewnątrz organizacji, współpraca zewnętrzna, technologie a finanse, promocja i wizerunek sektora.

Współpraca wewnątrz organizacji

Dzięki nowym technologiom komunikacja międzyludzka stała się szybsza i prostsza. Przełożyło się to bardzo mocno na życie społeczne i zawodowe. Dzięki Internetowi, i nowoczesnym smartfonom nie trzeba jeździć wiele kilometrów z teczką dokumentów. Jest to o tyle ważne, że w dzisiejszym świecie społeczeństwo jest bardziej mobilne, członkowie organizacji mieszkają w wielu różnych miejscach, a ich spoiwem jest często właśnie Internet. Wystarczy przesłać wszystko mailem czy komunikatorem. Jest to bardzo duża oszczędność czasu, który można spożytkować na inne czynności. Dzięki temu praca stała się bardziej efektywna. Jednak nie można w imię postępu rezygnować z bezpośrednich spotkań, bo wypaczyły by one sens działania organizacji. Spotkania „face to face” mają lepszy wymiar zarówno zawodowy jak i integracyjny. Internet nie może, i nie zastąpi nigdy w całości bezpośrednich spotkań. Kontakt elektroniczny powinien sprowadzać się do zarządzania organizacją, wysyłania informacji do członków i pracowników lub szybkiej konsultacji pomysłów i działań. Realne działanie powinno odbywać się poprzez kontakt bezpośredni. Utrwala to spójność i integralność grupy.

Współpraca zewnętrzna

Internet jest głównym narzędziem poszukiwania informacji. Organizacje potrzebujące grantów i dotacji na swoją działalność znajdują potrzebne informacje w sieci. Na co raz więcej konkursów grantowych można aplikować tylko i wyłącznie przez portale i elektroniczne generatory wniosków. Z jednej strony jest to postęp, z drugiej jednak jest wiele mniejszych organizacji, w szczególności z terenów wiejskich, które nie mają ani dostępu, ani wiedzy na temat takich form aplikowania. To powoduje wykluczenie takich NGO, których aplikowanie o środki sprowadza się tylko do łaski wójta. Działanie w tym obszarze nie może jednak polegać na cofaniu się w rozwoju technologii. Potrzebne jest uświadamianie tych mniejszych, wykluczonych organizacji o nowych mechanizmach rozwoju.

Internet to w zasadzie jedyne źródło pozyskiwania partnerów zewnętrznych, w szczególności z zagranicy. Przez takie portale jak NGO.pl czy Eurodesk.pl można w łatwy sposób ogłosić chęć współpracy jak i znaleźć odpowiednią organizację i zacząć często długofalową współpracę. Międzynarodowe działanie to przyszłość rozwoju trzeciego sektora. W Polsce taka współpraca wciąż nie jest jeszcze wystarczająco popularna. **Należy promować taki rodzaj działań, między innymi poprzez upowszechnianie rezultatów i dobrych praktyk takich międzynarodowych projektów.**

Technologie a finanse

Organizacje pozarządowe mają wiele możliwości zmodernizowania czy zakupu nowego sprzętu. Mogą to zrobić nie ponosząc żadnych własnych wydatków. **Istnieją programy grantowe oferowane między innymi przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego³. Jednak nie są one dostatecznie promowane.** Działa także giełda na portalu NGO.pl⁴. Organizacje zwykle pozyskują nowy sprzęt czy oprogramowanie, wpisując takie zapotrzebowanie w konkretny projekt społeczny. **Oprócz promocji programów grantowych warto upowszechniać także darmowe programy do zarządzania organizacją (np. Asana).** NGO muszą jednak patrzeć na swoje realne potrzeby - i odpowiadać na nie, nie przeszacowując swoich obecnych możliwości. **Najlepiej, aby organizacje tworzyły swoje plany rozwoju technologii i zapisywały go na przykład w swoich strategiach.**

³ Program „Nowe Technologie Lokalnie” - <http://frsi.org.pl/nowe-technologie-lokalnie/>

⁴ Giełda NGO.pl - http://ogloszenia.ngo.pl/gielda_rzeczy

Promocja i wizerunek sektora

Wraz z rozwojem nowych technologii dynamicznie rozwijają się narzędzia promocji. Portale społecznościowe takie jak Facebook, Twitter, Youtube umożliwiają dotarcie to bardzo szerokiego grona odbiorców. Jeśli korzystamy z nowoczesnego sprzętu (aparat czy kamera cyfrowa) odbiór społecznych naszych działań jest wyższy. Profesjonalne zdjęcia czy wideo uczestniczące budują wizerunek trzeciego sektora. O wizerunku organizacja pozarządowych świadczą też ich strony internetowe, blogi czy fanpage na Facebooku. Niestety wiele organizacji nie ma żadnego z wymienionych, kolejne natomiast posiadają nowoczesne strony internetowe, ale na standardy lat 90-tych ubiegłego stulecia. **Strony kosztują, dlatego tak bardzo są potrzebne programy grantowe dla NGO, dzięki którym organizacje mogłyby zbudować nowoczesne strony www i wzmocnić swój odbiór zewnętrzny.**

Portale społecznościowe są co raz bardziej popularne, lecz nie wszystkie organizacje decydują się na wykorzystywanie ich do promocji swoich działań. A to właśnie na takie strony wchodzi społeczeństwo, co daje o wiele większe prawdopodobieństwo, że ktoś zapozna się z bieżącą działalnością organizacji. Samo posiadanie strony na Facebooku to jedno, a dobre wykorzystanie tego narzędzia to drugie. **Potrzebne są warsztaty dla NGO dotyczące prawidłowego korzystania z tych mechanizmów.** Źle wykorzystane narzędzie może zaszkodzić organizacji.

Jaki Kierunek?

Analizując wnioski i rekomendacje dotyczące rozwoju technologii w NGO, warto zaproponować pewne kierunki zmian, aby wskazać drogę, jaką NGO powinny podążać korzystając z dobrodziejstw współczesnego świata. **Po pierwsze warto, aby organizacje posiadały swój plan wdrażania nowych technologii. Umożliwi to korzystanie i zakup nowego sprzętu i oprogramowania wg realnych potrzeb. Taki plan wdrażania mógłby się znaleźć chociażby w strategii danego NGO. Warto też wskazać 1 lub 2 osoby odpowiedzialne za wdrażanie nowych technologii, choćby nieformalnie. Oczywiście wszystko według potrzeb danej organizacji.**

NGO jednocześnie powinny organizować szkolenia wewnętrzne dla swoich członków i pracowników, jak i wysyłać ich na zewnętrzne warsztaty. Wszystko po to, aby wykorzystanie nowych technologii w pozarządówce było bardziej profesjonalne. Szkolenia wewnętrzne powinny także dotyczyć spójnego systemu komunikacji w NGO, tak aby odbiór działań danej organizacji nie odstawał od standardów profesjonalnych firm.

Aby zwiększyć współpracę międzynarodową, potrzebna jest większa aktywność organizacji w poszukiwaniu zagranicznych partnerów przez Internet. **Mechanizmy do tego rodzaju aktywności już są, warto je jednak lepiej promować i pokazywać zalety⁵.**

Podsumowując, kierunek zmian NGO pod kątem nowych technologii powinien iść w stronę większej profesjonalizacji i mediatyzacji swojej działalności. Jednak należy pamiętać, że trzeci sektor jest sektorem obywatelskim i nie powinien być korporacyjny, ponieważ zatraci wtedy swój społeczny wymiar, który przyciąga obywateli do włączania się w i partycypowania w życiu publicznym.

Jaki plan działań?

We współczesnym świecie zastosowanie technologii w pracy organizacji pozarządowej powinno być czymś oczywistym. Nie wszystkie organizacje jednak mają czas i możliwości aby zająć się tym tematem, często jest on im po prostu obcy. Dlatego warto, aby wdrażanie nowych technologii było częścią Strategii Rozwoju Sektora Obywatelskiego. Wzmocni to wizerunek i profesjonalizację sektora. Rekomendujemy, aby w Strategii pojawiła się potrzeba tworzenia programów grantowych na budowę i modernizację stron internetowych organizacji. Kolejną potrzebą, która powinna być zawarta w dokumencie to promocja już istniejących grantów (np. FRIS).

Aby organizacja sieciowała się przez Internet, istnieje potrzeba rozwinięcia strony NGO.pl ku bardziej interaktywnemu portalowi. Strona tworzona przez Stowarzyszenie Klon/Jawor jest popularna, ale jak każda technologia, potrzebuje ewolucji zgodnie z zapotrzebowaniem rynkowym. W szczególności pod kątem mechanizmów nawiązywania partnerstwa. Należy także bardziej wypromować stronę wśród tych mniejszych organizacji oraz zachęcać wszystkie NGO do relacjonowania swoich działań, a nie tylko zamieszczania informacji o szkoleniach i konferencjach. Przy okazji warto powierzyć ekspertom weryfikację umieszczanych treści na portalu, aby te były bardziej merytoryczne i nie pojawiały się w nich rażące błędy. Zatrudnienie odpowiedzialnych za takie czynności osób w każdym regionie to kolejna rekomendacja, która płynie z ekspertów w województwie świętokrzyskim.

Członkowie, wolontariusze i pracownicy NGO mogą uczyć się wykorzystywać nowe technologie poprzez korzystanie z nich np. dzięki szkoleniom e-learning. Jest to metoda, która nie generuje dużej ilości czasu, kosztów dojazdu, noclegu itd., a może być równie skuteczna jak te tradycyjne.

⁵ Na przykład portal Eurodesk - <http://www.eurodesk.pl/partnerzy>

Rola technologii w działaniach obywatelskich jest ambiwalentna. Jednak po wszystkich spotkaniach Regionalnego Panelu Ekspertów oraz Regionalnego Forum Inicjatyw Pozarządowych można z całą pewnością stwierdzić, że technologie są naszym sojusznikiem. I to tylko od nas zależy, czy w kolejnych latach ten sojusz wykorzystamy jak najlepiej. Ważnym krokiem będzie zawarcie roli nowych technologii w Strategii Rozwoju Sektora Obywatelskiego.

REKOMENDACJE do STRATEGII ROZWOJU SEKTORA OBYWATELSKIEGO

1. Stworzenie programu grantowego na modernizację i tworzenie nowych stron internetowych dla NGO (z pierwszeństwem dla NGO z terenów wiejskich)
2. Przeprowadzenie kampanii promocyjnej granty na pozyskiwanie sprzętu i technologii (spotkania w każdym powiecie)
3. Stworzenie kolejnych grantów na pozyskiwanie sprzętu dla NGO.
4. Rozwinięcie strony NGO.pl ku bardziej interaktywnemu portalowi (nawiązywanie partnerstw, relacjonowanie działań, poszukiwanie partnerów zagranicznych, pokazywanie dobrych praktyk z działań międzynarodowych).
5. przeprowadzenie kampanii promocyjno - informacyjnej strony NGO.pl w każdym regionie (spotkania z organizacjami w każdym powiecie - razem z kampanią promującą programy grantowe na pozyskiwanie sprzętu)
6. Powierzenie ekspertom w każdym regionie weryfikację umieszczanych treści na portalu NGO.pl
7. Stworzenie programu e-learning dla członków, władz i wolontariuszy NGO na temat wykorzystania nowych technologii (media społecznościowe, programy do zarządzania projektami i organizacjami, portale współpracy, prawo obowiązujące w sieci, prawa autorskie)
8. Stworzenie krajów standardów wdrażania nowych technologii w NGO i upowszechnianie ich (zakup sprzętu, plan rozwoju NGO pod względem wykorzystania technologii, ustalenie

osób w NGO odpowiedzialnych za technologie.) Standardy mogą być upowszechniane za pomocą publikacji tradycyjnej lub poprzez e-learning

9. Reforma aplikowania do wszystkich publicznych konkursów grantowych (zadania publiczne, fundusze europejskie itd.), tak aby można było złożyć aplikacje całkowicie drogą elektroniczną, bez formy papierowej (Podpis np. profilem zaufanym ePUAP) Będzie to oszczędność czasu, więcej ekologii, przyspieszony proces weryfikacji wniosków, mniej formalności i lepsze stosunki między sektorami.

10. Rekomendowanie stronie rządowej stworzenie portalu, gdzie będzie obligatoryjne ogłaszanie konkursów grantowych na wszystkich szczeblach władzy publicznej (od gminy po ministerstwo). Dzięki temu zwiększy się przejrzystość działań władzy i więcej organizacji będzie miało dostęp do informacji.